

INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA TURIZM MULOQOTINING O'ZIGA XOSLIGI

Isamidinova Gulchehraxon Komiljonovna

Andijon davlat chet tillari instituti

Qiyosiy tilshunoslik lingvistik tarjimashunoslik

yo'nalishi 2-kurs magistranti.

Shaxabitdinova Sh

Andijon davlat chet tillari instituti dotsenti

Annotatsiya: Turizmning asosiy jihati uning leksikasi, ya'ni terminologiyasi desak mubolag'a bo'lmaydi. Sohaga kirish terminologiyani o'zlashtirish bilan boshlanishi shubhasiz. Mazkur ilmiy maqolada turizm yo'nalishida tahsil oluvchi talabalarga ingliz tilida sohaga oid leksikani o'qitish texnologiyalari, terminologiyaning ahamiyati muhokama etiladi.

Kalit so'zlar: ta'lim, turizm, leksika, terminologiya, til, tarjima, metod, texnologiya.

KIRISH

Inson faoliyatining har qanday sohasida yagona terminologik birliklar bazasini yaratish hamda uni tartibga solish asosiy muammolardan biridir. Terminlar va frazeologik birikmalarning to'g'ri talqin qilinishi korpus lingvistikasi nazariyaning asosini tashkil etadi. Shuningdek, sohaga xos terminologik lug'atlarni tuzish muammosi zamonaviy amaliy tilshunoslikda dolzarb masalalardan biridir. Ma'lumki, bir necha o'n yillar davomida soha terminologiyasini shakllantirish masalasi yetakchi mahalliy va xorijiy olimlarning asarlarida hamda ilmiy tadqiqotlarida keng muhokama qilindi. Aniqlanishicha, terminologiyaning shakllanishi ijtimoiy va ilmiy-texnik taraqqiyot bilan bog'liq, chunki maxsus sohadagi har qanday yangi konsepsiya termin bilan izohlanishi kerak.[1]

ADABIYOTLAR SHARHI

Tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, terminologiya - ma'lum bir soha, faoliyat, bilimlarni chuqurlashtirish uchun atamalar to'plamidir. V.M.Leychikning fikriga ko'ra, “terminologiya tilshunoslikda markaziy o'rinni egallaydigan, hozirgi davrda adabiy tilning funksional xilma-xilligi sifatida tan olingan fan tili, lug'atining semantik yadrosidir”[2] - deya ta'rif beradi. Shu jumladan, L.Vinogradova kasbiy leksema bilan terminlar o'zaro bog'liq bo'lsa-da, biroq qo'llanilish sohasi jihatdan farq qilishini aytadi: terminlarga “rasmiylik”, kasbiy leksema norasmiy munosabatlarda foydalanilgani uchun “norasmiylik” maqomini beradi.[3]

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA EMPIRIK TAHLIL

O`zbek leksikologiyasidan farqli holda ingliz leksikologiyasi turizm bilan bog`liq tushunchalarni o`zida keng mujassamlagan yo`nalishdir. Turizm fransuzcha *tour* so`zidan olingan bo`lib, sayr-sayohat ma`nosini anglatadi.

«O`zbek tilining izohli lug`ati» da *sahovat* so`zi haqida quyidagi ma`lumotlar beriladi. «Sahovat-arabcha dam olish, hordiq chiqarish yoki dunyoni ko`rish, o`rganish maqsadida qilingan safardir»-deyiladi. *Safar* tushunchasining o`zi ham arabchadan olingan bo`lib, xizmat yoki sayohat maqsadida biror joyga borishdir.

Karvonsaroy-karvonlar tunab o`tadigan rabot, saroy. Yaqin Sharq, Markaziy Osiyo, Kavkaz orti shaharlari savdo yo`lida barpo etilgan.

Ingliz leksikologiyasida turizmga oid quyidagi birliklar yuzaga kelgan:

Baggage.

Travelling bags and personal possessions of a traveler. In travel terms, accompanied baggage is that carried in the same vehicle as the passenger; unaccompanied baggage is that carried seperately. Checked baggage is handed over by the passenger, to be claimed at the destination; unchecked(or carry on) baggage stays in the passenger`s posession.

Yuk. Sayohat sumkalari va sayohatchining shaxsiy narsalari. Sayohat nuqtai nazaridan, hamrohlik qilingan bagaj-bu yo'lovchi bilan bir xil transport vositasida olib boriladigan yuk; kuzatib borilmagan bagaj-bu alohida olib boriladigan yuk. Tekshirilgan bagaj yo'lovchi tomonidan belgilangan joyga da'vo qilish uchun topshiriladi; tekshirilmagan(yoki olib yurilmagan) bagaj yo'lovchining posessiyasida qoladi.

Baggage allowance. Per-person amount of baggage by total weight, number of pieces, or volume that will be transported without additional charge.

Yuk uchun ruxsat. Qo'shimcha to'lovsiz tashiladigan umumiy og'irligi, dona soni yoki hajmi bo'yicha har bir kishi uchun yuk miqdori.

Baggage check. Receipt or claim ticket for accompanied baggage, issued by a carrier.

Bagajni tekshirish. Birga bagaj uchun olish yoki da'vo chipta, tashuvchi tomonidan issued.

Banquet room. Often part of a hotel, providing a paying group with a private area where the necessary service personnel, and prearranged amounts and varities of food and beverage service.

Banket xonasi. Ko'pincha mehmonxonaning bir qismi , pullik guruhni xususiy maydon, zarur xizmat ko'rsatuvchi xodimlar va oziq-ovqat va ichimliklar xizmatining oldindan belgilangan miqdori va xilma-xilligi bilan ta'minlaydi.

Coffee shop. Commercial food facility designed to offer the customer a meal or snack in an informal atmosphere without the service, variety or cost associated with a restaurant, and at those times when a restaurant may not be open.

Qahvaxona. Tijorat oziq-ovqat inshooti mijozga restoran bilan bog'liq xizmat, xilma-xillik yoki xarajatlarsiz norasmiy muhitda ovqat yoki gazak taklif qilish uchun mo'ljallangan va restoran ochiq bo'lmasligi mumkin bo'lgan paytlarda murojaat etiladigan maskan.

Cold call. Personal visit by a sales representative to a prospective customer for the purpose of describing a property or service and distributing literature. Usually no appointment is involved and a sale at this contact is not expected.

Sovuq qo'ng'iroq. Mulkni yoki xizmatni tavsiflash va adabiyotlarni tarqatish maqsadida savdo vakilining bo'lajak mijozga shaxsiy tashrifi.

XULOSA VA MUNOZARA

Terminologiyaning eng yorqin namunasi sifatida, umumiy adabiy tilning bir so'zi boshqa so'zlar bilan birikib, atama hosil qilganda, terminologik kombinatsiyalarni keltirish mumkin: "yon" so'zi "yuboruvchi tomon" birikmalarida atamaga aylanadi. Inglizcha "maydon" so'zi quyidagi ma'nolarga ega: 1) mamlakat, shahar qismi; 2) uy ofisining, bog'ning bir qismi; 3) ma'lum bir mavzu, faoliyat doirasi - va birgalikda "tutish" "yangi ma'noga ega" "diqqatga sazovor joy, xizmat yoki xizmatdan foydalanuvchilarning ko'pchiligi jalb qilingan maydon"

Misollar shuni ko'rsatadiki, semantik terminlarning shakllanishi allaqachon mavjud bo'lgan so'zlarni qayta ko'rib chiqishni nazarda tutadi, bu jarayonda oddiy so'zning semantik tuzilishi salohiyatining oshishi, shuningdek so'z boyligining miqdoriy va sifat jihatdan boyishi kuzatiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Karebina O.P. "Turizm: muallif. dis. samimiy. filol. Fanlar: M, 2008.
2. Leichik B.M. Atamalar va terminologik tizimlar - tabiiy va sun'iy til bilan chegaradosh mintaqalar // Terminologiya va lingvistik statistika masalalari: Sat. Ilmiy san'at Voronej, 1981. - S. 68-115.
3. Aliyeva M.T. Turizm sanoatini rivojlantirish // Xalqaro Plexanov o'qishlari, 19 aprel, REA. ular. G.V. Plexanov. - M., 2016 yil.
4. Alieva M.T. O'zbekistonda turizmni rivojlantirish tendentsiyalari // O'n beshinchi xalqaro Plexanov o'qishlari, 27 aprel REA. ular. G.V. Plexanov. - M., 2012 yil.
5. Ushakov D.S. Turizm texnologiyasi. Qo'llanma. – M.: Moliya va statistika, 2019. – 240 b.
6. Denisova G., Drozd, A., Romanovich R. Tourism Terminology in Social, Linguistic and Translation Contexts (Mezhkulturaia kommunikatsiia i obucheniie inostrannym iazykam), Oxford: CAB International, 2011, 356 p.